

Kassai körkép

Kosice Gyulától Miriama Kardosováig

NAGY ZOPÁN

Kosice Gyula (1924), vagy Fernando Fallik, eredeti nevén Falk Gyula, kassai születésű, magyar gyökerekkel rendelkező argentin szobrász, író és teoretikus, a kinetikus szobrászat és a fényművészet egyik úttörője. A 40-es években objektműveihez (állítólag) a világon először használt neont. Kidolgozta a hidrokinetizmus elméletét, monumentális vízsétányokat, vízfalakat, vízszobrokat tervez. Munkáiban mindezt ötvözi a fényművészettel is, amit luminal artnak nevez. 1971-ben publikálta *The Hydrospatial City Manifest* című kiáltványát. Ebben a fenntarthatóbb fejlődés érdekében újfajta építészeti és városfejlesztési koncepciót javasol azzal együtt, hogy a művészet még inkább hatoljon be a mindennapi életbe... Nemzetközileg is elismert művész, munkáit több gyűjtemény őrzi, egyebek között a győri Rómer Flóris Művészeti és Történelmi Múzeum vagy a párizsi Pompidou Központ.

LUKÁS ČERNÁK:
Kiállítás a pincében,
olaj, vászon, 2015

Alkotói világát galaktikus fényrovarok, fiktív bolygórendszerek, ragyás-hólyagos gömbinstallációk, apró led- és neonszemszeplős objektumok, szaturnuszi spirálherkentyűk népesítik be – csavart, gyűrűs fémfelületekbe ágyazott, belső tükrökként is funkcionáló üveg- és alpakketétek, csiszolt geometriák, hatalmas neonkezek, organikus, higanymozgásos szerkezetek, vízcséppszobrok színes kavalkádja.

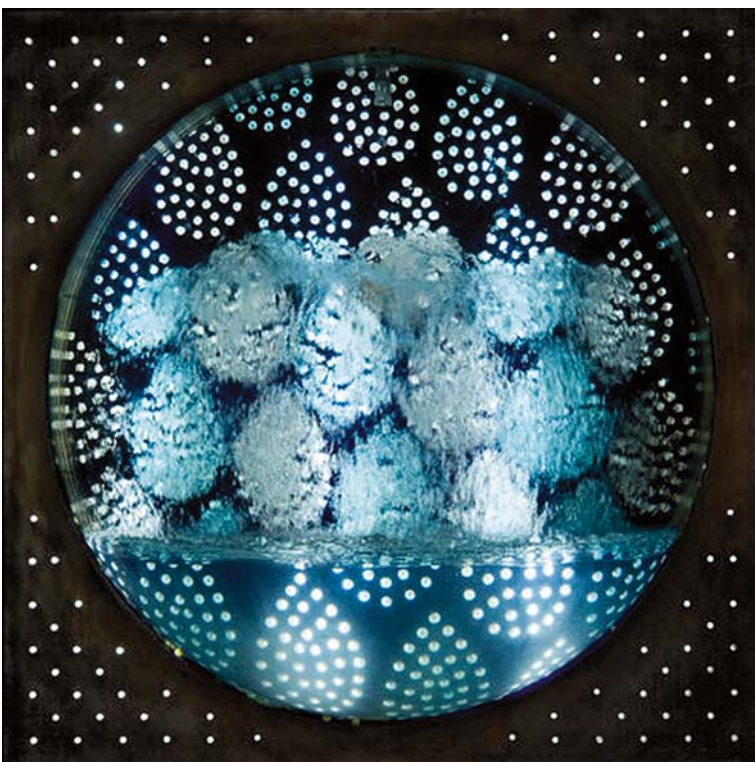
KOSICE GYULA:
Önéletrajz, 2010

A hidrouniverzum, a „vízvárosi” építészeti koncepció is az ő nevéhez fűződik. Mozgásra épülő tárgyai zömmel olyan szerkezetek, amelyeken az egymáshoz rendelt geometrikus alkatok bizonyos rendszer szerint variálhatóak, egymáshoz illeszthetőek. A variálhatóságot, mely a mechanikus átalakítás lehetőségeit is feszegeti, időnként másfajta dinamizmus váltja fel: egyes alkotásoknál a neonfény, más műveknél a víz a mozgatóerő. A művész geometrikus köztéri szobrokat is készít. Egyik alkotását a kassai Kunsthalle épülete előtt helyezték el.

Gyula Kosice *Hidrokinetizmus* című gyűjteményes kiállítása Kassán 2016. március 6-ig a Kelet-szlovákiai Múzeumban volt megtekinthető.

Stanley („Robotman”) Povoda prágai születésű szobrász, aki jelenleg Kassán él. Már több mint húsz éve készíti elektromos, kreatív robotemberkéit, melyek sok esetben zenélő (kvázi háztartási) „mobilszobrok” is. Kibernetikus zenebohócok, távirányítható dizajfigurák, pirotechnikai táncosok sorakoznak (a szintizenész) műhelyében, aki Tereminhangzásokkal is kísérletezik, és színpadi robotokat is tervez. Androidjai például felléptek már egy Karel Čapek által inspirált, átértelmezett, technoelemekkel átítatott, sci-fi színháznak titulált műsorban is. Az író szellemisége, munkássága többszörösen is megihlette az alkotót. Čapek volt az első, aki a robot szót használta, mégpedig a *R. U. R. (Rossumovi Univerzálni Roboti)* című, 1920-ban írt, utópisztikus kollektív drámájában, ahol intelligens robotok népesítik be a színteret, majd lázadnak fel jogaikért és semmisítik meg az emberiséget... Stanley robotjai valószínű, hogy nem tesznek kárt bennünk, ők inkább ártalmatlan, játékosan létrehozott játékosok.

Most pedig három fiatal kassai művészről következnek néhány bekezdés.

David Maruscák (1996) fiatal kora ellenére érett alkotó. Videomunkái, speciális hangrétegekkel spékelt, lüktető kisfilmjei ígéretes folytatást feltételeznek. Az urbánus terek szubjektív metaterekbe tömörülnek, dimenziók szűkülése-tágulása, esetleg feloldódása, megsemmisülése zajlik... Belső ablakok, szenzibilis révülések zajmintákkal rezonálnak együtt. Némelyik munkájában 3D-s Vasarely-hatások cikáznak és egy különösen gyűrődött, hajtogatott térhatás kristályvilága is megjelenik kísérletező kivetítésein. Kaleidoszkópok fény(tér)törései, visszaverődések egy virtuális (élő)világból...

Lukáš Čerňák (1989) közvetlen környezetének feldolgozásával foglalkozik, s a hagyományos (olaj, vászon) technikát választotta. Ám a természeti elemeket ábrázoló festményeket specifikus helyszíneken helyezi el. Egy-egy alkotását gyakran romos, elhagyott gyárépületekbe viszi, omladozó falakra rakja – és fotózza le. Az ipusztériális atmoszférába helyezett „klasszikus” művek tagas ürességgel való ütköztetése egyféle elidegenítésre, némi feszültségkeltésre is utal, de a „természet visszaültetése” is jelentést nyerhet e gesztusokban.

A hatalmas, rideg, festett leplekkel, térelválasztókkal is kiegészített ter(m)ekben erős bevilágítással operál. Másik sorozatán az éjjeli erdők fái közé reflektorokkal „túlvilágított” festményeket installál, feszít, melyek szintén erdőábrázolások, erdőrészetek az erdő gyomrában. E képeket (a környezetre nagyobb hangsúlyt fektetve) szintén leexpoználja, így a festészet és a fotográfia együtttható kompozíciói újabb művekként is funkcionálhatnak.

Miriama Kardosova (1988) galériák, fesztiválok, alternatív színterek aktív résztvevője. Életútját szalagok, vörös zsinórok kísérik. Avatás. Beavatás. Felavatás. Szalagavató (a szalagok avatott szaggatása, újrafűzése, görcsölése). Összekötések, ismeretlen kötélekek felvetése. Kötődések kötelezettségek szimbolikái. Oktatás, kioktatás, okok okatlan bogozása, okafogyott folytatása. Elfedés, elnyelés, elfátyalás. Rituális kiterítés. Leányalak(ok) ismételt kiterítése, „ravatalozása”, nemi szervének hajjal takart, lucskosan elkenődött, sejtetett felmutatása...

Az iskolatáblánál jól szituált oktatók, népművelők eléjük az asztalra állított lánykák intim-groteszk szemlélése, szeméremvizsgálata zajlik. Ironikus, önanalitikus közszemlére állítás, az osztálytermekben, a zavaros természetben, templombelsőben, pódiumokon történő, transzparensekben megjelenő „szertartások”. Kísérletek vörös szalagokkal. Feszített zsinórok, nyaktekerészeti mellfekvencek véres tekergőzései; huzavonák, kínos „esettanulmányok” társadalomkritikai és identitáskérdéses jelenetekkel. A sok esetben statikus beállítást expresszív kezeléssel oldja fel, majd lebegtetni tovább, melankolikus gondolatok felé.

DAVID MARUSCSÁK:
Felkavarva

A leányok talán Kardosova alteregói, enigmái is lehetnek. A lengén öltöztetett, hosszú hajú leányok az asztalra arccal vannak kiterítve, és performansz jelleggel az asztal sarkát harapják, miközben a felvonuló „bizottság” mustrálgatja őket... Néhány munkájáról, áttételesen maratos érzületek is átütnek, ezek azonban nem direkt parafázisok*, illetve Schiele „torzóí”, egészalakos aktjai is felidézhetőek.

A szétterülő, foszladozó országtérkép elfolyó foltmint(h)áiban fel-felsejlik néhány archív (arc-haikus) családi fotográfia is. Kissé penészesen, továbbcsordogálva, a jelen és a múlt részletei egyetlen masszába, tócsarendszerbe folyva, talán a jövőkép(let)ek medrébe, talán az újragondolásba vagy éppen „önjáró paradoxonok” tereibe, az elmélkedés folyamába...

Jegyzetek

- * Jacques-Louis David, 1793; Paul Baudry, 1860; Edvard Munch, 1907

MIRIAMA KARDOSOVA:
Ez egy fényes, hideg áprilisi nap,
2012

